

 PSUC

**amnistia
per a
la dona**

AMNISTIA PER A LA DONA

**Algunes consideracions
sobre les lleis civils: divorci;
lleis penals: avortament,
i lleis laborals**

**MATERIAL D'ESTUDI ELABORAT PER LA
COMISSIÓ NACIONAL PER L'ALLIBERAMENT
DE LA DONA
(COMISSIÓ TÈCNICA)**

Des de la mort d'en Franco fa poc més de dos anys, s'han produït canvis importants en el país i és indubtable que, malgrat les moltes insatisfaccions respecte al ritme d'aquest canvi, som molt lluny d'aquell novembre del 75, especialment, pel que respecta a les institucions del país.

Ara bé, hi ha un aspecte que amb tot aquest capgirament polític no s'ha considerat prou important, s'ha deixat sempre com a un afer menor i, en la pràctica, ha quedat encara de moment intocat: al gener de 1978, la **LEGISLACIÓ FRANQUISTA QUE HA DISCRIMINAT MARCADAMENT A LES DONES DEL NOSTRE PAÍS DURANT MÉS DE QUARANTA ANYS, ENCARA ÉS INTACTA.**

El motiu d'aquesta situació no és que ningú hi hagi pensat, ni tampoc la manca de propostes —acompanyades sovint d'una gran dosi de demagògia—, sinó de fer justícia a aquest 52 per 100 de la població que són les dones no corre pressa entre els homes que detenten el poder.

Hem vist que tothom fa grans declaracions programàtiques quan és hora de guanyar vots, però a l'hora de la veritat no és mai el moment d'acomplir les promeses, i mai les dones som prou importants que no hi hagi «qualsevol llei» que corri més pressa.

On ens trobem en aquests moments?

Tenim una Constitució en procés d'elaboració, la qual pot obrir portes que encara són tancades, entre elles la del divorci i la igualtat dels fills davant la llei. Però la Constitució encara pot trigar un any en ser aprovada.

Tenim un «Pacte de la Moncloa» que, encara que decididament tímid i insuficient, en les propostes «per a la dona», és una certa promesa de camí cap endavant.

Tenim preparats uns quants projectes de llei, els quals poden modificar substancialment alguns aspectes de la discriminació del nostre sexe, amb la derogació del delictes d'adulteri, la pàtria potestat, la llei de control sanitari, etc.

Tenim una situació social més sensibilitzada envers la problemàtica de la dona i, per tant, un clima en el qual el poder judicial té més difícil l'aplicació dels preceptes més «descaradament masclistes» de la nostra legislació.

Però, **EFFECTIVAMENT**, les estructures legals —i naturalment les altres— que ens han estat discriminant no han variat gens —i per no variar no ho ha fet ni la Secció Femenina, que malgrat la dissolució del Movimiento encara ha sobreviscut, s'ha ubicat en el Ministeri de Cultura i continua com si no hagués passat res de res— amb el seu servei social, les seves deu mil funcionàries en tot el país, els seus locals i les seves subvencions... Una primera anàlisi d'aquest fet ens porta a pensar que l'únic motiu d'aquesta situació és que ha passat desapercibuda, que no és rellevant, doncs pertany al món de les dones i només els afecta a elles. S'ha

parlat molt dels funcionaris del Movimiento, i dels Sindicats verticals, però no s'ha fet pràcticament esment (fora d'uns intents a Madrid d'assimilar oficialment els moviments de dones) de la qüestió «Sección Femenina».

Antecedents

Remuntar-se als anys de la II República, és molt clarificador per a aquells que dubten dels lligams polítics en la discriminació de la dona.

L'activitat en favor de la dona per part del Govern Republicà va manifestar-se amb promptitud (per exemple, amb el nomenament immediat de dones per a càrrecs de responsabilitat) i, definitivament, amb la Constitució republicana on la igualtat en tots els aspectes va suposar un trencament amb l'anterior situació. No obstant això, la Generalitat va anar més enllà, i va legislar introduint concrecions en favor de la dona (lleis d'equiparació de cònjuges) i innovacions de gran importància històrica, social (lleis de reforma eugènica de l'avortament), etc.

Però la victòria franquista acabà sobtadament i d'arrel amb la fràgil estructura que començava a fonamentar la promoció de les dones del país. El nou estat, basat en «la familia, el sindicato y el municipio», no va amagar el paper que havia reservat a les dones, les quals a partir d'aquell moment van retornar a la llar, sotmeses a l'autoritat marital «libertadas del taller y de la fábrica» (segons predica el Fuero del Trabajo) i consagrades a la «sagrada» tasca de criar fills per a la pàtria.

Naturalment, aquesta mística de la feminitat es va traduir en un retorn a les lleis retrògrades i discriminatòries, les quals encara subsisteixen en les coses fonamentals.

Quin objectiu polític persegueix l'opressió de la dona?, com serveix a l'estat feixista aquest model femení?

Des del punt de vista cultural, d'acord amb aquest paper que se li adjudica, la dona és l'encarregada de garantir en la cèl·lula familiar (la qual és la primera peça d'aquesta estructura... municipio... sindicato...) el respecte a la jerarquia i a l'autoritat. La seva submissió és exemplar per a la formació dels nous ciutadans, que ja, en la primera esfera del seu món, veuran una estructura jerarquitzada i no un model d'igualtat entre els individus.

Per altra part, l'estat franquista concedeix el protagonisme als estaments més reaccionaris de l'Església catòlica en la formació i l'educació social, la qual també coincideix en aquesta concepció del sexe femení, la missió del qual és la reproducció de l'espècie, prohibint moral i materialment altres fins a la sexualitat de la dona.

Respecte als interessos econòmics del sistema, la dona a casa assegura la prestació d'uns serveis que l'Estat pot d'aquesta manera estalviar-se (guarderies, assistència als vells, serveis domèstics) i, a més, constitueix la mà d'obra barata per a les ocasions necessàries (el famós exèrcit de reserva), que no reclama drets i accepta submissament qualsevol condició de treball, podent acomiadar-la fàcilment quan convé.

El feixisme és històricament la forma més hipòcrita d'opressió de la dona, doncs darrera d'una imatge d'exaltació quasi sagrada, en la realitat no respecta ni els drets elementals de les persones humanes (que les democràcies burgeses han reconegut), reduint a les dones a ciutadans de segona i negant-els-hi la capacitat jurídica, a més de condemnar-les a les tasques més menyspreades socialment. Ara bé, el paper social del sexe femení té arrels més profundes en el sistema i en la democràcia per millorar la situació, situació, però, que solament pot canviar de manera fonamental amb el socialisme.

Què és l'amnistia per a la dona?

El caràcter polític d'aquesta legislació discriminatòria es demostra sobradament per exemples històrics i per l'anàlisi dels orígens, i és, per tant, absolutament legítim que les dones exigim juntament amb l'amnistia pels delictes polítics i socials i l'amnistia laboral, **l'amnistia pels delictes de la dona.**

El rebuig repetit per part de les forces polítiques reaccionàries d'acceptar aquesta amnistia no fa més que confirmar el caràcter polític que comporta. Des dels sectors més retrògrads de l'Església ja s'han aixecat veus que s'alarmen davant de l'anunci de canvis legislatius que afectin a la concepció tradicional del matrimoni i de les funcions de la dona.

Els moviments feministes insisteixen a més en què l'amnistia per a la dona no s'acaba amb la despenalització dels delictes de la dona (adulteri, avortament, prostitució...) i amb la sortida al carrer de les condemnades, sinó que defensen aquesta amnistia com a un concepte més ampli que significa també un canvi de tot el cos legislatiu en profunditat (Codi Civil, Codi Penal, Ordenaments laborals, etc.) del sistema judicial i penitenciari (totalment impregnat de la cultura i les pràctiques discriminatòries) i també la desaparició o radical transformació de totes aquelles institucions que són el reflex del paper social i polític que se li ha adjudicat a les dones del nostre país durant els quaranta anys de feixisme (Sección Femenina, Patronato de la Mujer, etc.).

Aquesta cadena d'exigències que no és en absolut exhaustiva, sinó que continuaria amb l'exigència d'una reforma del sistema educatiu, d'una pràctica real de la igualtat en el treball, d'un control dels mitjans de comunicació (per posar exemples), no pot començar d'altra manera que amb un tall explícit amb el passat, i aquest tall només es pot traduir en l'amnistia.

El clam dels moviments de dones per l'amnistia és ara quasi un símbol, i no per això deixa d'ésser una reivindicació política que en justícia no es pot deixar de banda.

És per això que el Grup Parlamentari Comunista, fent-se ressò d'aquesta reivindicació, va presentar el passat juliol a la Taula del Congrés de Diputats un projecte de llei sobre Amnistia per a la Dona referida als delictes d'adulteri, avortament i propaganda i difusió d'anticonceptius. Aquesta proposta va ésser derrotada a la Comissió de Justícia i després al Ple del Congrés (119 vots a favor, 156 vots en contra: UCD, AP, Canyelles i Aguirre), amb la qual cosa no es va aconseguir que passés a debat.

Lleis civils

La dona, l'any 1939, amb la instauració del règim franquista, va perdre el tractament d'igualtat jurídica amb l'home que les lleis de la Generalitat i el seu Parlament havien legislat l'any 34: «La muller té la mateixa capacitat civil que el marit...» «El matrimoni no és causa modificativa de la capacitat d'obrar de la dona.» «La llei no concedeix al marit autoritat sobre la muller, ni li n'atorga la representació»... Tot això se'n va anar en orris amb la derrota de la República i l'abolició de la Generalitat de Catalunya i de les lleis que havia legislat.

Després de múltiples reformes —l'última amb motiu de l'Any Internacional de la Dona el 1975— els drets civils de la dona casada en el nostre país encara es troben greument minvats.

Actualment la **pàtria potestat**, que és un ventall de facultats que pot exercir sobre els fills aquell que en sigui titular, i amb efectes indirectes, com ara és, per exemple, el poder determinar on queda fixat el domicili conjugal, en té el monopoli el marit, precisant una sentència penal de llarga condemna, o bé que per sentència de separació així es declari, perquè la dona pugui ser-ne titular. La dona, encara avui, perd el seu **veïnatge civil** en casar-se, i fins fa poc (maig 1975) fins i tot la seva nacionalitat (arribant-se a produir casos pintorescs, encara que dramàtics, en casar-se amb estranger, i divorciar-se posteriorment, i trobar-se sense cap de les dues nacionalitats, ni la seva d'origen perduda pel matrimoni, ni la del marit per haver-se dissolt el matrimoni). Avui dia la dona pot escollir la nacionalitat en contraure matrimoni amb estranger, però la dona catalana, o castellana, segueix la regionalitat del marit quan es casa amb qui té un veïnatge civil diferent al seu, cosa que pot tenir conseqüències per al règim patrimonial del matrimoni, però també amb altres possibles efectes (drets hereditaris, investigació de la paternitat, etc.). Creiem que cal fer, respecte a la regionalitat, com la reforma del Codi Civil del maig de 1975, el que pertoca a la nacionalitat. Quant als fills, si es manté la vinculació d'ells a la del pare i només a la de la mare si falta aquell, es trenca el principi d'igualtat del cònjuges que creiem cal restablir; la manera d'evitar-ho consisteix en basar l'adquisició inicial del veïnatge en el

criteri del lloc de naixement en lloc del criteri de la sang, de qui s'és fill. L'experiència ensenya que, en general, els fills se senten més vinculats al lloc de naixença que al d'origen dels pares, i Catalunya, lloc de massiva emigració, n'és un bon exemple. **Els fills han de tornar a ser iguals davant la llei**, sigui quina sigui la seva condició o paternitat; sembla que la nova Constitució ja té en compte aquesta aspiració, millor dir aquesta enyorança, perquè també el franquisme va voler exercir discriminació dels fills, quan la Generalitat l'havia suprimit. Cal que la filiació legal i real no es contradiguin, i que s'acordi amb la natura i la voluntat dels implicats, i principalment sempre pugui quedar clara la vinculació a la mare, si aquesta no s'hi oposa; doncs aquest és un fet incontrovertible, per allò de què el que és cert és qui és la mare. D'altra banda, cal reforçar els mètodes d'investigació de la paternitat, que el Dret Català ja permet, i igualar el fill davant el pare i la mare, establint un ampli règim d'assignació de cognoms, d'acord amb la problemàtica i les diverses situacions de filiació.

En relació a la pàtria potestat, que ja hem dit exerceix el marit, i que en molts casos de crisi matrimonial i amb fills, s'utilitza com a instrument de coacció en contra de la mare per part del pare, cal modificar-ho, ja que per ara seria inviable proposar la supressió, passant a ésser compartida pels dos cònjuges, sotmetent-se a decisió judicial cas de desacord greu; així ho vénen fent les legislacions més modernes, entre elles la de la República Socialista de Cuba.

El règim de béns que hom utilitza a Catalunya per als matrimonis, és el de separació per als que tenen el veïnatge civil català el marit al casar-se (s'adquireix als deus anys de residència, o als dos anys amb manifestació expressa davant notari), o bé el règim de ganancials, si el marit es castellà o de regió no foral. El règim de ganancials permet a la dona que no ha exercit una professió lucrativa fora de la llar, participar en els beneficis que, gràcies a la vida en comú, el matrimoni ha pogut adquirir; el règim de separació de béns, el català, cadascun dels esposos conserva la propietat i administració, si no n'ha fet entrega al cònjuge, dels seus béns propis. L'inconvenient d'aquest sistema es presenta quan no hi ha béns de ningú abans del matrimoni, cas de dissolució de la societat conjugal, per causa que no sigui la mort d'un d'ells, la dona que no ha exercit un treball o comerç, no pot reclamar res del que el matrimoni ha anat adquirint, gràcies en molta part a la vida en comú, i com a mínim s'haurà adquirit un pis o un cotxe, etc.; tot el que s'adquireix es posa a nom del marit per una mala costum, d'abandonisme de les dones, desconixedores de les possibles conseqüències.

Per pal·liar aquests inconvenients, proposem el sistema anomenat de Participació, el qual regeix principalment als països escandinaus, i també a Costa Rica i Colòmbia. A la R. F. Alemanya, on és també parcialment vigent, consisteix en què mentre el matrimoni funciona, aplicant les regles de la separació de béns; cas de dissolució, s'aplica per la partició de béns, el règim de ganancials, eliminant els inconvenients que abans hem citat,

permetent, però, a cadascú l'administració i disposició dels seus propis béns, durant tota la vigència del seu matrimoni.

El divorci

La història del divorci és llarga i complicada com la història mateixa dels pobles, i sempre s'ha ajustat al codi moral del grup dominant.

Des de les cultures primitives, hom constata l'existència del divorci en la majoria dels pobles, el qual afavoria sempre a l'home, doncs era reconegut com a un dret unilateral del marit.

El poder sempre ha utilitzat la regulació de les relacions afectives com a una limitació de la llibertat de l'home; en definitiva, en institucionalitzar l'amor humà el que hom pretén és reprimir l'afectivitat humana.

El divorci, el qual no és un element destructor de la família, sinó que la reforça, existia ja a Roma, a l'antiga Xina i a la Llei del Coran, identificant-se la seva història amb l'esperit de religiositat dels pobles, fins que, a partir de la Revolució Francesa, tots els països el varen anar introduint, juntament amb el matrimoni civil.

Actualment, el 98 per 100 dels quasi 4.000 milions d'habitants del món gaudeix en una mesura més gran o més petita del dret al divorci, mentre que el 2 per 100 que resta, dins del qual es troba la població de l'Estat espanyol, no el té reconegut, malgrat que la població catòlica de la humanitat supera els 500 milions, cosa que vol dir que també a aquests els és permesa la dissolució del matrimoni gràcies a la llei civil dels països respectius.

El divorci es practica a tots els països d'Àsia, Àfrica, Austràlia i Amèrica, fora d'Argentina, Colòmbia, Brasil, Xile i Paraguai, però els habitants d'aquests països poden aconseguir-lo en els països veïns i homologar-lo en el propi. A Europa, tots els països són divorcistes, amb l'excepció d'Irlanda, Andorra, Malta, Sant Marino, Espanya i Ciutat del Vaticà.

Les motivacions jurídiques en les quals hom fonamenta la petició de divorci als països occidentals es poden agrupar en cinc apartats:

- a) Culpa d'un cònjuge envers l'altre, com ara mals tractes, etc.
- b) Causa objectiva o sense culpa, com enfermetat mental, condemna
- c) El desacord sense remei del matrimoni, cosa que, sense que existeixi culpabilitat legal de part dels cònjuges, provoca situacions que fan impossible la convivència.
- d) La separació legal o de fet durant un temps determinat.
- e) Acord mutu, el qual és, sense cap dubte, el millor i menys traumàtic motiu de divorci.

Qualsevol legislació que no preveu el divorci per causa d'acord o consentiment mutu cal considerar-la com a repressiva pel fet de no respectar la llibertat humana, doncs resulta veritablement il·lògic que una parella unida pel consentiment mutu, no pugui separar-se de la mateixa manera, recuperant cadascun la llibertat, cosa que evita l'espectacle vergonyós de

les acusacions mútues, així com la desfilada de testimonis o la pràctica de mitjans de prova per tal de poder demostrar la conducta «immoral» de l'altre cònjuge.

Actualment es planteja al nostre país l'anomenada «qüestió del divorci», malgrat que, tant el matrimoni catòlic com el civil, són absolutament indissolubles. Aquesta indissolubilitat no prové de les lleis ordinàries, sinó per regulació expressa i directa del dret constitucional, ja que l'article 22 del Fuero de los Españoles, el qual encara és vigent avui, estableix que «el matrimonio será uno e indisoluble». Per tant, la implantació del divorci passa per la derogació de les Lleis Fonamentals i per l'entrada en vigor d'una constitució que reconegui com a un dret de la persona la possibilitat de dissolució del matrimoni.

És un principi jurídic admès generalment que les lleis solament es justifiquen en la mesura en què responen a les necessitats dels ciutadans com a destinataris d'aquelles. És evident, doncs, que les lleis que regulen les relacions home-dona i les paterno-filials han quedat totalment desfasades, ja que la nostra realitat sociològica segueix camins diferents dels de la legislació, els quals tendeixen cap a relacions basades en la igualtat i la llibertat, en un intent de crear una societat més autèntica o, en tot cas, menys hipòcrita.

La llei de divorci de la II República fou elogiada en el seu temps per tots els juristes europeus pel fet d'ésser la més avançada en aquest camp. Però tota la legislació de l'època fou derogada el 1939 per en Franco, i va ésser substituïda per lleis d'inspiració totalitària, les quals es fonamentaven principalment en l'escola feixista italiana, segons la qual la cèl·lula familiar era l'entitat política prevalent i prepotent, per sobre dels drets de la persona humana i de la comunitat.

No obstant això, i malgrat la influència al nostre país del nacional-catolicisme, a partir dels anys cinquanta s'observen, des d'un punt de vista sociològic, símptomes que demostren de forma fefaent que la nostra societat evoluciona de manera totalment oposada a la que es proposava el franquisme:

- a) L'abandonament de les pràctiques religioses habituals, sobretot en les zones industrials i en les grans ciutats.
- b) El nombre creixent de matrimonis civils, aprofitant l'opció relativa que permet l'actual redacció de l'article 42 del Codi Civil (hom autoritza el matrimoni civil quan queda provat que cap dels contraents professa la religió catòlica).
- c) Parelles convivint sense fonamentació legal, cosa que trenca el principi d'«ordre públic» de la unitat i de la integritat conjugals formulat pel nacional-catolicisme.
- d) El control de natalitat, malgrat la penalització dels anticonceptius i de l'avortament i les reiterades intervencions públiques de l'Església vora el tema.

Uns altres dos fenòmens han modificat profundament la realitat actual de la família:

- a) La incorporació de la dona al treball i a la Universitat, compartint amb el marit el sosteniment efectiu de les càrregues familiars, i
b) L'emigració laboral, la qual representa un camí positiu de modificació de les estructures familiars espanyoles, degut a la influència de mentalitats i costums diferents, les quals reben les famílies emigrants i, després, porten als seus respectius llocs d'origen.

Davant d'aquesta realitat, l'ordenament jurídic espanyol, nascut del franquisme, segueix considerant al matrimoni com a indissoluble i des d'una perspectiva fonamentalment patrimonial.

Sota el punt de vista polític és absolutament rebutjable fer intervenir criteris morals o religiosos en la regulació de fets humans naturals, els quals sempre superen amb la seva dinàmica a la legalitat i la converteixen en rígida i anacrònica, i molt més en aquest cas en què la perdurabilitat i la coactivitat de la unió institucionalitzada l'han convertit en formal i repressiva.

Per tant, la reforma legal que nosaltres hem de defensar ha de tendir, fonamentalment, a considerar l'ésser humà en un pla de llibertat i d'igualtat, capaç de crear relacions lliures, les quals no suposin l'explotació d'un sexe per l'altre, cosa que equival a garantir a qualsevol individu el dret a no haver de suportar intromissions totalitàries i injustificades de l'Estat en matèries que afecten a la seva vida privada, com són el dret a casar-se o no, el dret a tenir fills o a evitar-ne la concepció i, en definitiva, el dret a divorciar-se.

Des d'aquest punt de vista, el divorci no pot ésser considerat ni com un remei ni com una sanció, sinó com un dret civil bàsic, el qual ha d'ésser garantit constitucionalment per l'Estat.

La separació Església-Estat ha d'ésser el primer pas cap a la consecució d'una legislació matrimonial que respecti l'opinió general del país, el qual, d'acord amb les darreres enquestes publicades, és partidari del divorci en la seva majoria (segons l'informe FOESSA de 1975, el 71,6 per 100 de la població és partidari del divorci). Per a nosaltres, per tant, solament el matrimoni civil pot tenir efectes civils; a la consciència de cada ciutadà correspon el decidir celebrar, anteriorment o posteriorment al matrimoni, una cerimònia religiosa, la qual no tindrà cap conseqüència civil. L'Estat haurà de garantir constitucionalment la llibertat de consciència en el doble aspecte de què ningú sigui destorbat en la pràctica de les seves creences religioses i de què ningú es vegi obligat a celebrar actes contraris a la seva voluntat.

En considerar al matrimoni com a un acord de voluntats, la finalitat del qual és realitzar una vida en comú, el divorci caldrà que sigui sol·licitat bé per l'acord mutu d'ambdós cònjuges, bé a petició d'una de les parts, doncs en no desitjar una d'elles aquesta vida en comú, el vincle queda trencat.

Quan el divorci se sol·liciti amb l'acord de les dues parts, el jutge decretarà la dissolució del matrimoni, amb l'adopció de mesures cautelars únicament quant als fills.

Però no sempre existeix la conformitat dels dos cònjuges. En aquest cas, la legislació ha de preveure una sèrie de motivacions o causes jurídiques, les quals permetin sol·licitar el divorci i evitin, així, el manteniment de relacions sense cap contingut afectiu que solament tenen una aparença legal. Les mesures cautelars hom les prendrà, en aquest cas, no solament quant als fills, sinó també quant al cònjuge que no va motivar el divorci. Considerem les següents causes de divorci com a les més adequades a la situació actual de la família a l'Estat espanyol:

1. El període d'un any des que sigui ferma la sentència de separació personal, sense que s'hagi restablert amb posterioritat la vida conjugal.
2. El període de dos anys sense interrupció, des de la separació de fet lliurement consentida per ambdós cònjuges.
3. L'absència d'un dels cònjuges, una vegada hagi transcorregut més d'un any des de la seva declaració judicial.
4. La violació greu i reiterada de les obligacions conjugals, la qual converteixi en raonablement impossible la vida en comú.
5. La vida en comú massa difícil.
6. La condemna d'un dels cònjuges a pena privativa de llibertat superior a cinc anys.
7. L'atemptat d'un cònjuge contra la vida de l'altre, dels fills comuns o dels d'un d'ells, els maltractaments d'obra i les injúries greus.
8. La malaltia mental d'un dels cònjuges quan impedeixi la convivència espiritual i no sigui raonablement possible la curació.
9. La no consumació del matrimoni durant els tres mesos següents a la seva celebració.
10. L'alcoholisme d'un dels cònjuges quan faci impossible la vida en comú.

Per a conèixer aquests processos serà competent la jurisdicció civil, i serà necessària la creació de tribunals especialitzats, els quals tinguin l'assessorament i l'ajut de sociòlegs, metges, psicòlegs, assistents socials, etc., els informes dels quals hauran d'ésser tinguts en compte pel tribunal abans de dictar sentència, per tal que les decisions que es prenguin respecte dels fills i del cònjuge que no va motivar el divorci siguin les més adequades i les menys traumàtiques.

El procediment judicial per a obtenir el divorci ha d'ésser simple, ràpid i de cost mínim, amb la finalitat que aquest dret pugui ser exercitat efectivament per tots els ciutadans que ho desitgin, i evitar que es converteixi en un dret reconegut a tothom però que, en la pràctica, solament pugui exercitar-lo la burgesia.

Una vegada presentada la demanda de divorci, el jutge prendrà immediatament les següents mesures:

- a) La separació dels cònjuges, en qualsevol cas.
- b) Fixar amb discrecionalitat en poder de quin dels dos cònjuges han de restar els fills.

- c) Determinar el cònjuge que ha de continuar en l'ús de la vivenda comuna.
- d) Assenyalar aliments als fills i a la dona o al marit quan sigui procedent.

Aquestes mesures duraran fins que conclogui el judici amb sentència ferma.

Efectes del divorci

Quant als cònjuges:

Cada cònjuge recobra la seva llibertat i pot casar-se novament si ho desitja.

Quant als fills:

- La dissolució del matrimoni no eximeix als pares de llurs obligacions respecte als fills.
- Quan no hi hagi acord entre els pares sobre la custòdia dels fills, el jutge decidirà tenint en compte les alegacions dels pares, la dels fills en el cas que aquests tinguin més de deu anys i l'informe de l'organisme assessor abans esmentat.
- El cònjuge que no tingui la custòdia dels fills té dret a visitar-los i a tenir-los amb ell les dates que constin a la sentència.
- La pensió alimentària per als fills hom la fixarà proporcionalment als ingressos econòmics d'ambdós cònjuges, amb independència de qui sigui el causant del divorci.

Quant als béns:

La societat conjugal queda dissolta per la sentència ferma de divorci.

Per tal de fer possible una llei de divorci dintre del nostre ordenament jurídic, no n'hi ha prou amb la derogació de les Lleis Fonamentals que abans hem esmentat, sinó que també cal modificar els articles del Codi Civil, Codi Penal i Codi Mercantil, els quals discriminen a la dona per causa del seu estat civil.

Lleis penals

Les lleis penals estableixen quins són els delictes que seran castigats per l'Estat i quines les penes que s'aplicaran en cada cas.

El nostre Codi Penal reflexa igual que el Codi Civil l'estructura social dominant, on l'home ha estat qui ha fixat quan s'ha de castigar la dona —sempre per conductes que suposadament atempten a uns valors intocables que afecten als homes i al seu honor— i quan se l'ha de sobreprotegir negant-li capacitat suficient per actuar de forma lliure i independent.

Els delictes que afecten a les dones són delictes sexuals. Són, per tant, una plasmació jurídica d'aquells valors morals que hem definit abans com els que es corresponen amb un concepte de dona sotmesa a unes exigències del sistema econòmic i social.

Així, en els delictes d'**adulteri i amistançament**, o relacions sexuals extra-matrimonials es castiga molt més brutalment la conducta de la dona, doncs el que es tracta d'assegurar és la reclusió de les dones a la cèl·lula familiar i la propietat del marit sobre el cos de la dona.

L'article 449 del Codi Penal diu: «El adulterio será castigado con pena de prisión menor —fins sis anys de presó—. Cometten adulterio la mujer casada que yace con varón que no sea su marido y el que yace con ella sabiendo que es casada, aunque después se declare nulo el matrimonio.» La premsa ha divulgat suficientment el projecte de derogació d'aquest article, el qual en els moments actuals es troba en fase de projecte legislatiu aprovat per la Comissió de Justícia, pendent de l'aprovació per les Corts.

És interessant ressenyar la mentalitat que mou aquests tipus de canvis legislatius, que bé podrien pertànyer a l'època franquista, i que no demostrin ser fruit d'un autèntic canvi de mentalitat, doncs una lectura del preàmbul que acompanya aquest projecte diu:

«La descriminalización de estas conductas no significa que deje de ser jurídicamente exigible el cumplimiento del deber de fidelidad que obliga a ambos cónyuges, a lo que hay que añadir que los casos verdaderamente intolerables de los hasta ahora incriminados en los artículos que se derogan, pueden encontrar y encuentran con dignas sanciones en otros lugares del Código Penal, como delitos de escándalo público o abandono de familia...»

Aquest text ens dóna la mesura de la superficialitat de la projectada reforma, doncs si es considera que les mateixes conductes (per exemple, adulteri) poden ser considerades «escàndalo público», es pot pensar que els mateixos tribunals, amb la mateixa composició i amb el mateix codi moral, seguiran condemnant més l'escàndol que provoca l'adulteri d'una dona que el de l'adulteri d'un home.

Naturalment, la crítica no va en contra de la desaparició del delictes, sinó que va a favor d'una més profunda revisió d'aquests principis i de la composició dels tribunals que els apliquen, a favor d'una justícia no feta exclusivament pels homes i aplicada per ells.

L'article 416 del Codi Penal és el que prohibeix la venda, propaganda i difusió dels **productes anticonceptius**.

Aquest article (en contra del que molta gent pensa, s'ha aplicat darrerament) és un dels punts que a la Moncloa s'ha acordat reforma.

L'aplicació estricta del Pacte de la Moncloa garanteix solament la possibilitat de venda, propaganda i difusió dels productes anticonceptius; no, per tant, el que sigui a càrrec de la Seguretat Social de forma gratuïta. Aquesta mesura és indispensable per assegurar el dret de **totes** les dones a l'accés a aquests productes i conseqüentment al control de l'activitat reproductora sense discriminació social.

El tema de l'**avortament** és un punt fonamental de la lluita feminista, doncs en ell conflueixen molts elements de tipus polític, religiós, moral, cultural, que poden convertir-lo en una batalla pública, la qual pot des-

viar-se del problema original, com ha estat, per exemple, el cas d'Itàlia. No hi ha dubte que en el nostre país som en un estadi molt preliminar, ja que encara no s'ha iniciat un autèntic debat públic sobre l'avortament, que seria el primer pas per a la seva legalització en una situació política com l'actual. Ara bé, convé fer referència al precedent històric ja esmentat de la Generalitat, que va procedir directament a dictar una llei que no tan sols autoritzava l'avortament sempre que ho decidís la dona lliurement (dins d'uns plaços determinats), sinó que garantia l'assistència mèdica controlada.

La Memòria del Fiscal del Tribunal Suprem sobre delinqüència fa càlculs aproximats de cents de mils d'avortaments practicats al país anualment. Aquests són comesos clandestinament amb perill per a la vida de les dones i, amb el que és més greu i vergonyós, un mercat d'avortadors al seu voltant, que resulten els únics beneficiats amb aquesta situació. És sabut que la prohibició de l'avortament no disminueix la seva pràctica, i més en un país on no estan legalitzats el anticonceptius. Cal remarcar que les lleis espanyoles són tan salvatges que tampoc autoritzen l'avortament en circumstàncies tan clares com poden ser «perill de la vida de la mare», «malformació del fetus» o «violació». De tots és conegut que constantment es produeixen casos com aquests que segons sembla no escandalitzen aquelles consciències moralistes que tan ataquen el dret d'avortament.

Els comunistes han deixat molt clara la seva postura davant d'aquest tema:

L'avortament és un últim recurs que cap dona desitja —i al que ningú pot ser obligat—, però que tota dona ha de poder utilitzar en cas extrem, de forma lliure i mèdicament controlada.

Cal, per altra part, i front de les campanyes dramatitzadores i anticientífiques que s'han estat fent durant anys en el nostre país sobre aquests temes, començar a difondre una informació seriosa sobre l'aspecte mèdic de l'avortament. Amb això es pot posar en evidència el contingut deformador dels coneixements que han arribat a l'opinió pública i sobre els quals es basen molts criteris antiavortistes. Les informacions deformades són les que han impedit que la gent conegui els avanços de la ciència mèdica en aquest camp que permeten en l'actualitat que l'operació de l'avortament feta en condicions correctes estigui exempta de perill, fins al punt de resultar encara menys perillosa que un embaràs normal.

L'element més escandalós de la nostra legislació és el fet que el Codi Penal considera com a atenuant del delicte d'avortament el que sigui realitzat «para ocultar la deshonra», i a aquest atenuant s'hi poden acollir els pares o germans de la noia soltera que avorta o que és obligada a avortar —doncs la llei l'admet inclús en el cas de què es practiqui el delicte sense consentiment de la interessada!—. La monstruositat d'aquest article ve superada pel 410 del mateix codi, que també considera aquest atenuant pel delicte d'infanticidi: així els pares que obliguen a una filla soltera a matar el nou nat o el maten ells mateixos, poden tenir reducció

de la pena de presó, doncs les nostres lleis consideren prioritària la defensa de l'honra abans que de la vida...

És urgentíssim enfrontar-se amb el tema de l'avortament, per això cal remetre's sens dubte al precedent històric del decret de reforma eugènica de l'avortament de 1937, que té en gran part validesa actual.

L'estupre i el rapte són delictes que cometen els homes, en els quals es reflexa la discriminació de la dona, que en aquest cas no se la considera capacitada per decidir el que vol fins els 23 anys! En el Pacte de la Moncloa s'ha acordat reduir l'edat als 18 anys. Veiem què significa:

Actualment una dona entre 16 i 23 anys no pot lliurement marxar de casa amb un home de la seva elecció ni tenir relacions sexuals, sense exposar-se a què els pares, germà o tutor denunciïn a l'home escollit per ella com a raptor o estuprador, en el seu cas. La Moncloa redueix l'edat a 18 anys (quan les Corts ho aprovin, és clar), però manté el contingut d'aquells articles on l'opinió de la noia no compta per a res.

La Jurisprudència ha estat contundent a l'hora d'interpretar el Codi Penal en el sentit més masclista i conservador. Res ens fa pensar que els mateixos tribunals entendran les lleis de forma diferent.

La prostitució és prohibida en el nostre país. No constitueix delicte, però és objecte de mesures de seguretat regulades en la «Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social». En la pràctica, aquestes «mesures de seguretat» es converteixen en autèntiques penes de presó, amb l'aggravant de què al no ser reconegudes com a tals, no es beneficien dels indults.

Un percentatge molt elevat de les dones que es troben actualment a la presó hi són per causa de prostitució. La hipocresia de la nostra societat és gravíssima, doncs darrera d'aquesta falsa moral de proteccionisme del matrimoni, els homes són els mantenidors del negoci de la prostitució, i aquells que en paguen les conseqüències en última instància són les dones, les quals quan es veuen abocades a exercir aquest ofici és quasi sempre en circumstàncies extremes.

La mateixa llei de Perillositat i Rehabilitació Social també prohibeix l'**homosexualitat**; si bé això afecta tant homes com dones, no deixa de ser una reivindicació feminista que s'aboleixi tota llei que, sense cap més justificació que la d'una moral repressora, prohibeixi actituds i comportaments que pertanyen estrictament al món privat de les persones i que no perjudiquen ningú.

El Codi Penal mereix un repàs general, doncs és impregnat de conceptes discriminatoris que cal revisar completament. Citem com a exemple un agravant tipificat en el codi com a «desprecio de sexo», que segons la doctrina es defineix així: «Como agravante de tipo caballeresco, fundado en la delicadeza y debilidad de la mujer, que aspira a amparar a ésta y a asegurarle las debidas consideraciones.» Naturalment, això forma part del que definíem com a fals proteccionisme i que no és més que la plasmació del model femení inepte per ser un subjecte amb igualtat de deures i drets que els demés.

És també una exigència fonamental el millorament de les **condicions penitenciàries** i la immediata substitució de «Las Cruzadas Evangélicas», monges seglars encarregades d'algunes presons de dones que s'han distingit pel tracte infamant que donen a les preses.

Lleis laborals

Tota dona treballadora coneix perfectament les moltes discriminacions que pateix el seu sexe en el món del treball, i és precisament en aquest camp on teòricament les lleis no fan cap mena de discriminació entre uns i altres.

Ara bé, com que al marge de les lleis i de les declaracions de principis, el que s'aplica en cada cas concret són els ordenaments, reglaments o convenis, en la pràctica resulten serioses discriminacions contra les dones, encobertes legalment.

L'existència de categories laborals —que les empreses manipulen com volen—, d'un sistema de promoció professional discriminatòria, de diferències de tracte quant a les responsabilitats familiars (casament, fills, etcètera), de diferències en l'edat de jubilació o en les prestacions de la Seguretat Social, són els punts claus que afecten a la dona treballadora i contra els quals ha de lluitar política i sindicalment.

Des del punt de vista legal s'ha d'exigir la derogació de tota disposició que faci diferències contra les dones, tant aquelles que els hi prohibeixen determinades feines, com les que falsament les protegeixen, com aquelles que parlen de «adecuación de la retribución al diferente valor del trabajo femenino».

En el món laboral la batalla important s'ha de presentar en els llocs de treball, ja que les batalles parlamentàries en aquest cas tenen poca incidència, o és secundària.